

Выселенча і повыселенча лемківска поезія

Тепер на Лемковині

Іван Русенко (1890-1960)

А тепер смутно там в Карпатах,
Нигде не дзвонит в церквах дзвон,
Не видно там нашого брата
– ани в Высові
– ани в Лабові,
Вшыткы вон!
Лемківской не чути бесіды,
Затихли пісні серед гір,
Лем духы дідів, пра-прадів
блукают сами
межде горами
З бору в бір.
Гей, нашы Лемкы в Кошаліні,
В Зеленій Горі плечы гнут,
А в рідній нашій Лемковині
репатриянты
і окупанты
Всяди сут.

Гей, бідны Лемкы выселены,
Од Одры - Нисы по Дон-Бас,
А села, поля залишены
опустошали,
позарастали
Терньом зас.

**Прощай моя Лемковино
(урывкы)**

Іван Горошак (1915-1991)

Одспівали Лемковині,
Але она жые
І кождому в темну нічку
Їй краса ся сніє.

.....

Прийде час, же заспіваме
В нашым рідным краю
Серед саду зеленого,
Як тот пташок в маю.

.....

Та прощавай нам наразі
Родинна хатино,
Де я прожыл вік щестливий
Маленьком дітином.

Прощавай нам найдорожша,
Мы не завинили,
Же нас Лемків – Твоіх сынів
Одталь дигінчыли.

Били зме ся за вітчизну,
Кров свою проляли

І молоде своє жытя
 За Тя оддавали.
 Били зме ся і терпіли
 По ляграх, в неволи,
 Же нам за то так заплатят,
 Не згад бым николи.

Нас ґранаты розрывали
 І бомбы бомбили,
 А за то нас за два рочки
 В світ повывозили.

.....

Товды зме ся довідали
 Чым єст Лемковина,
 Як юж потяг втікал з нами
 В чужий світ по шынах.

.....

Лемковино, Мати моя,
 Красо того світа!
 Там я прожыл в шумі ялиц
 Найвесільшы літа.

.....

Ци засвітит тамто сонце
 На болячы груди
 Для мя дольом зламаного
 І для нашых люди.

.....

Гнеска мы ту на чужыні
 Віку доживае,
 Што ся діє в нашых горах,
 Не знаме, не знаме.

.....

Чом єс дольо наша крива
Так покерувала,
Чом єс Лемків, своїх діти
З рідных гнізд выгнала?
Чом ты нас не заступила
Своїма плечами,
Не скрутила політыку
Інчыма торами?
Чом нас бідных не навчыла-с
Як маме робити,
Або вшыткы оставати,
Або вшыткы іти.
Розділила ты наш нарід
Як ріку на двоє.
Та каждый бы летіл птахом
Зо світа на своє.
Каждый піше бы вандрувал,
Віз бы тягал собом,
Ци іхал бы так, як перше,
В вагонах з худобом.

.....

Гей, проклята політыко,
Што ты наробила!
То ты наших бідных люди
В світі розтратила!
Ты проляла людской кырви
Незмірене море,
Милийонам причинила
Неспоткане горе.
Ты проляла слез горячих
Цілы океаны
През тисячы ночі страшных
Ночі преплаканых.

.....

То про тебе я в чужыні
Ціле жытя трачу,
За своїма сторонами
По крыйому плачу.
За своїма сторонами,
За свойом родином,
За найкрасшым місцьом в світі,
Мойом Лемковином.

Поворот

Мелянія Собин (1920-1979)

Уж скінчыло ся чеканя
Безнадійне,
Уж вертаме ся до тебе,
Земле рідна.

Оплакана, недоступна,
В снах выснита,
Здичавіла одлогами
Долгы літа.

Задушевны ти несеме
Поздравліня,
О, витай же, сиротино,
Наша мила.

Мы злієме тебе потом,
Як росицьом,
Неедного зачудуєш,
Красавицьо.

Вшиткы силы ти оддаме,
Як матери,
Отвориме нашыроко
Тяжкы двері.

Заореме толочыска
Каменисты,
Вітер зерном заколыше
Колосистым.

Хліб пахнячий нам зародиш,
Земле наша,
Для жывины даш до волі
Здравой пашы.

Іщы двигнеш ся, заквитнеш
Зелен майом,
В полях птахы ти весело
Заспівають.

Товды серце утруджене
Одпочыне;
Ту, в пристани твоій тихій,
Лемковино.

Лемкы

Іван Желем (1925-1988)

Тисяч років
Збрали каміня
На гірській убочы,

Или компери
Вівсяну
Адзимку.

Дякували Богу
І марили
Про світ,
Де ліпше
Бо люде
Не зберают
По поли
Каміня
І не марят
Про інче.

А як пішли
Од свого порога
В світ,
Де ліпше,
Бо не зберают
На поли каміня
І мают
Не адзимку
А хліб,
Ім снит ся
До рідной хыжы
Дорога

І зас марят -
Про рідну убіч
Каменисту,
Компери,
Адзимку
І тисяч років.

Бо Лемкы...

Порожня хыжа

Іван Головчак (1929-2006)

На дворі сіро, гмлачно.
А в хыжи плачут шыбы, нібы діти малы.
Та за кым ім так плачно?
За тыма людми, што до світа выхали?!
Образы смотрят тихо...
А кітка мявкат: хце молока сой попити,
Та ій не дае ніхто.
Як цяжко буде вік без людзі ій дожыти.
Сусідскі пес спущений
Обыйся спорожніле вірно так пільнуе
Та вые, як встечений.
О, бідны псіку, тіж нещестя власне чуеш?
Закукурикал когут...
Та чого співат? Забыл го якісый Лемко:
Стал на щестну ногу.
Пожые кус, пак зіст го лишка під черемхом.

Павел Стефановскі (1932-)

Бы заспівати свою пісню на своїм подвір'ю

Стал Лемко
серед ночі
взял сокыру
і отесал місяц
в половині лютого
потім

до сонця
 захтіл сягнути
 ґазда Карпат
 на яві
 затримати
 над домом
 Лемків
 сонце
 скрыло ся за хмару
 і хоц знал
 Русин
 клятву стару
 на розбитя хмары
 в новым світі
 не помогли му юж
 стары чары
 Сонце остало
 за хмаром
 а ґазда одышол
 до дорогы
 ланцухом
 до воза з волами
 привязаний

слезами
 до сонця
 і землі
 верне
 в сонечний ден
 я вірю
 бы заорати
 рідну ниву
 і заспівати
 свою пісню
 на своїм подвірю.

Лемко в суді

Пане прокураторе!
Што од мене хцете?
— Мільчець!
— Мам свідків на то,
же-м нич не винен,
же-м з простого люду.
— Билесь в лесе!
Но гадай! Так, чи не!?
— Так,
 прошу високого суду,
я там был і буду.
Там єст мій дім
і ліс
 шуміл мому дідови
і лігал під топором камінным.
І орел Хорвата кружыл
 над няня загородом,
і я стамаль родом.
І стрыко мій з Руси
без пашпорту
ходил свобідно над Попрадом.
І брат мій
 радлом
спульхнял землю-матір.
І Бог мій
 в ялицях
і серед буків мешкал,
і благословил
 стежки Методого,

і в Карпатах
на білым камени з Бортного
выкул
 трираменний гимн
предків своїх.
Руки обмывал в потоку
і ноги
 зболілы, камінны
 о змроку.
І вчыл нас
вівці пасти серед лісів,
волами орати,
множыти компері і овес.
Вчыл нас любіти каміня
і землю і небо,
і керпці і гуньку бараню,
приодівати чугу,
і пісні співати,
і дім будувати
вчыл нас
 з ліса,
і хліб печы
 в сонця бляску.
І замешкал з нами
в смерековій церкви
 в зарослях.
Але плоту не поставил.
Не вміл може,
 а шкода.
Я не знам того секрета.
Гвышли,
 выгналі Бога
 силом багнету.

Просьба Лемків до уряду Поляків

Мы
 Лемкы
 гірняки в Карпатах
Мы Руснакы
 мы такы
 з діда пра-діда
від віків
мы такы
просиме красні
 уряд
 Поляків
о права
 рівны
для жытя
 од колыскы
 до слюбy
 до смерти
о звыклы права
просиме
 од вчера
 на гнескы
 на заран
 на все
мы сме ту вроджены
хліб наш ту
і земля
і ліс был бы наш
як бы сте оддали
нам
 забране
 майно

Направте
 што зле
 в матерії
 духа юж нихто не вылічыт
 зболілого
 Лемків
 Коли зневажано землю
 ганьблено дім
 наш спільний з назвы
 мы Лемкы
 пішли сме на бій
 за спільний дім і хліб
 «за всіх і вся»
 проти зла
 Вшыткы сте памятали
 як было треба воювати
 забыли сте нас
 взяти до стола
 ділити хліб
 обідати
 Нич сте нам не дали
 ани хліба
 ани долі
 Забрали сте наше
 і сте нас
 выгнали.

Василь Хомик (1933-2002)

Плач самотного дзвона

За кым голосит дзвін в Бескыдах?
Ци не по славных нашых дідах,
Чом выют совы в пышным літі?
Ци не за тыма, хто по світі.

Чом ся схылили чорны кресты?
Бо нее кому їх піднести,
Бо по цмынтерах бродят звіры,
Діти ся зrekli своей віры.

О наша рідна давна страно,
За што тя тяжко так скарано?
Я вірю! Зыйде правды сонце
І нам засвітит у віконце.

До лемківського креста

О, кресте лемківській,
Розпятий за спасіня
Народу невинного!
Лежыш, як Лазар безпомічний,
В болоті загыблого села
І ждеш,
Же ся вернут натруджены руки
І поставлят тя на місце
Під сонцьом справедливости

Петро Муryanка (1947-)

Humanitas

Бескідє мій
як доля горбатий
як воля міцнійшых
скамянілий
Болит мя краса твоя
в наймиты взята
на експо світу выставлена
а нам
што сме ей вірно в серцях плекали
без вікы несли
до рівных дни
списами заставлена
Болит мя серце Бескиде
його битя
тобі
в книзі великій заказане
Імено ій
Humanitas

Яр

Сонце кіплинами горбкы діравит
гу париям зганят
білы отары
выгонами
сива студін втіче
яр ярмо влече
смуґами

Лем ждати
як птахи стріхом
радіст розтрепочут
до рідних гнізд вернут
Птахи
Лем

Лемківскій крест

Розпятий на сім стран світа
з криком вітру в стрямбах
поза тридесят три літа
уж ждеш
І певно єс уж призабыл
де десне рамя твоє
де шує
де отец
а де сын
Єдно не сходит з памяти
Амін

Стефанія Трохановска (1951-)

Судний ден

ішли сме
того судного дня
в незнане
по части з добытком
зо серцьом
на двоє розорваним
ішли сме
на хвилю

на пару тыжни
місяци
а коли серце ся
кус загоіло
остали сме на все
дураци

Лем

розшмарены
люде
од всходу
по захід
без ниякой
причыны
серце
остало
в горах
душа
пішла
до скансену
лем
чуга остала
яко довід
вины

были люде
были горы
были лісы
были просторы
пішли люде
плакали горы
пропали лісы
остали просторы

Барвінок

з серця мойой хыжы
выріс барвінок
з жалю великого
запустил коріня
ту де пец стоял
де гріла ся родина
розпала ся хыжа
згоріла надія
туга в серци сідит
коляча як шпиля

Туга

пішли
горы
за людми
на захід
што-ж мали
робити
так были зжыты
едны з другыма
не могли
без них быти

Пропали

забрали
на піл воза
тисячлітній
доробок
переложыли
на вагон

з худобом
думали вертати
жде на них
земля прадідна
не старчыт
лем вспомянати

Рад бым...

рад бы-м хоцбы під липу прийти
до свого села мешкати
бо хыжа рідна ся розлетіла
рад бы-м в потічку ся вмыти
почути што гора бы мі повіла
як нашу Церков кінми розтягли
на штыри світа стороны
як поля нашы здичали марно
а нас мали зожерти вороны
рад бы-м хоц бы під липу прийти
тін моіх предків видіти
штобы повісти горі над селом
бороти ся – значыт жыти

Володислав Грабан (1955-)

Ексокус

В зеленых очах тополі
Вітру дотык весняний
Блудит
Глядат страченой красы
Верхів
В тіни смerekів

Божа матір іде
З застыглым зором
За ньом церков
Роздерта
Выстрілом гонтів
Потік в лозинах співат
Алилуя
Алилуя
Алилуя

Вертаня

На убочы
Хыжа дціньства
Босонога
Штораз дальша
Вертаню
Квітя выглядів
Пішло
Камінцями рік
Як дикы лебеді

На небі звізды
море звiзд
ясніе віз
дуркочут колеса
гырмлят слова выгнанных
сорок сім

Міста – близнці

Не знали, же на пути
спід Яворины
трафлят до Явожна

Од днес на все
ся лишат міста близнячы
Явожно-Талергоф
єдно слово для Лемка
загыбель –

На пляци видно лаґер
памятний Талергоф
світ здалека
вікно з кратом

В задрітуваным світі
магічны чысла сім
сімнадцетий
сорок семий
як острый топір
розотнут
выпалены недрі часу

Грядущим

Олена Дуць (1960-)

То не так
звізды падали
а люде ішли
і зас ставали
дале
фурт дале
босоніж
без палиці
і без страху
З плотів
брали дранкы
жебы іх зас
одшмарити
і пришли
в чысте поле
буряном заросле
і памят нашли
перший синдром болю

то не так
рекли
смотрячы
на падаючы звiзды.